

Милена Д. Петровић¹

Универзитет у Београду

Факултет политичких наука

Кабинет за стране језике

<https://orcid.org/0009-0001-0714-0239>

ЈЕЗИК РЕСТОРАНСКИХ МЕНИЈА – МЕЋУЈЕЗИЧКИ КОНТАКТИ

Рад испитује језик два ресторанска менија у контексту међујезичких контаката. Написан у научним оквирима контактне лингвистике и језичког и виртуелног језичког крајолика, тежи томе да одговори на питања које врсте позајмљеница постоје у језику ових ресторанских менија у Београду, и на који начин се те позајмљенице користе у рекламне сврхе и као средство идентификације са одређеном социолингвистичком групом. Фокус рада је дескриптивни приказ синхроног међујезичког контакта у језику ресторанских менија. Корпус рада чине електронске верзије менија два београдска ресторана и одреднице у њима које се односе на понуду хране. Методологија рада подразумева квантитативно-квалитативну корпусну текстуалну анализу кроз категоризацију позајмљених елемената према нивоу прилагођености ортографији и морфосинтакси српског језика на очигледне, скривене и сирове позајмљенице. Уз то, спроводи се и квалитативна анализа језичког крајолика и испољавања његове симболичке функције у овим ресторанским менијима. Рад је конципиран као вишеструка студија случаја на намерном узорку. Резултати показују да менији оба ресторана садрже очигледне, сирове и скривене позајмљенице. Менији ова два ресторана драстично се разликују по уделу позајмљеница у њима. Оваква дистрибуција позајмљеница указује на разлике у маркетиншким стратегијама и циљној клијентели ова два ресторана, али има и импликације када је реч о дубљим социолингвистичким односима у оквиру српске језичке заједнице који настају под утицајем глобализације.

Кључне речи: контактна лингвистика, позајмљенице, виртуелни језички крајолик, идентификација

1. Увод

Ресторански менији често су место контакта различитих језика. Шаљу како језичке, тако и ванјезичке поруке читаоцима и не преносе само информације о понуди јела и пића у датом ресторану, већ имају и улогу својеврсне рекламе за ресторан, и отварају могућност да се корисници поистовете са очекиваном клијентелом. У овом раду анализирају се међујезички контакти у језику менија два београдска ресторана, кроз следећа истраживачка питања:

Које врсте позајмљеница се јављају у језику два одабрана менија београдских ресторана?

¹ milena.petrovic@fpn.bg.ac.rs

На који начин се позајмљенице користе у рекламне сврхе и као средство идентификације клијената с брендом ових ресторана?

Шири теоријски оквир овог рада је *контактна лингвистика*. Прћић наводи да је контактна лингвистика „lingvistička disciplina koja ispituje uticaje sistema i upotreba jednog jezika, L1 kao dominantnog, na sistem i upotrebe drugog jezika, L2 kao dominiranog, koji s prethodnim dolazi u trajniji neposredan ili posredan dodir“ (PRČIĆ 2014: 33).

Аутор дели англицизме у српском језику на *очигледне, скривене и сирове*. Очигледни англицизми су они који су морфосинтаксички и ортографски прилагођени српском језику, скривени англицизми су калкиране конструкције, а сирови англицизми су они који нису морфосинтаксички и ортографски прилагођени српском језику, већ су позајмљени у свом изворном облику (PRČIĆ 2019: 121–123).

За овај рад важно је представити и појмове *језичкој* и *виртуелној језичкој крајолика*. Наиме, језички крајолик сагледава се као присуство језика и вишејезичности у јавним просторима у контексту језичког планирања (LANDRI, BURIS 1997) и у ширем смислу, док је виртуелни језички крајолик присуство језика и вишејезичности на интернету (IVKOVIC, LODERINGTON 2009). Када је реч о српском језику, анализа језичког крајолика вршена је, на пример, у контексту присуства ћириличног и латиничног писма у јавној употреби (IVKOVIĆ 2015a; IVKOVIĆ 2015b).

Ресторански менији део су језичког крајолика јер говорници у јавној сфери интерагују са њима и на тај начин перципирају, користе и уче језик. Анализе језичког крајолика на језику ресторанских менија у Јапану и на острву Бали дају занимљив приказ овог питања у другим језичким заједницама (KASAMURA, LIU i dr. 2024; SETIARI, UTAMI 2024).

На острву Бали, објашњавају аутори, јављају се елементи ресторанских менија који садрже комбинације енглеског језика и локалних језика (индонежанског и балинежанског), што аутори приписују утицају глобализације, додајући да употреба локалних језика може изазвати радозналост код страних посетилаца ресторана и мотивисати их да пробају понуђена јела (SETIARI, UTAMI 2024).

У Јапану је, како објашњавају аутори, анализа понуде десерта четири ресторана показала да је у овим менијима понуда наведена на јапанском и енглеском језику, а да се у једном ресторану наводи и на кинеском језику. У овом корпусу јављају се позајмљенице из италијанског и француског језика, за које аутори сматрају да имају орнаменталну улогу показивања гостима да ресторан поседује потребно знање о европској кухињи, док за јапански, енглески и кинески језик сматрају да имају више комуникативну улогу. Ове позајмљенице су познате локалном становништву и аутори сматрају да се користе како би на госте оставиле утисак престижа (KASAMURA, LIU i dr. 2024).

Поред информативне функције језика, језички крајолик има и симболичку функцију која се испољава кроз формирање социолингвистичких односа у оквиру мултилингвалне заједнице, кроз присуство или одсуство неког језика и могућност идентификовања са групом на основу оствареног разумевања језичког материјала (LANDRI, BURIS 1997). Такву функцију остварује и ресторански мени.

Ресторански мени неки аутори сматрају једним од основних маркетиншких алата неког ресторана, и емпиријски показују да је комплексност описа јела на менију значајнији фактор за вероватноћу наручивања јела него цена (MEKOL, LIN 2008). У том смислу је потребно сагледати језик менија као значајан за успешност ресторана.

У контексту превођења ресторанских менија са српског на енглески језик за потребе туризма, Стојкановић и Јешић истичу комплексност језика ресторанских менија која почива на чињеници да су они пример интеркултурне комуникације у коме је важно обратити пажњу на културни значај наведених јела при превођењу (STOJKANOVIC, JEŠIĆ 2025). С друге стране, аутори наводе неке честе грешке у ресторанској преводилачкој пракси, од којих је једна директно позајмљивање речи из српског језика у енглески без давања објашњења о томе шта реч означава, што може одвратити клијенте од наручивања услед неразумевања (STOJKANOVIC, JEŠIĆ 2025).

2. Методологија

Корпус овог рада чине електронске верзије менија два београдска ресторана „Ковач“, у оригиналу „Ковач“ и „Тајм“, чији је пун назив „Thyme Street Food & Breakfast“. Рад се фокусира на понуду хране.

Методологија рада подразумева квантитативно-квалитативну корпусну текстуалну анализу кроз категоризацију позајмљених елемената према нивоу прилагођености ортографији и морфосинтакси српског језика на очигледне, скривене и сирове позајмљенице. Уз то, спроводи се и квалитативна анализа језичког крајолика и испољавања његове симболичке функције у овим ресторанским менијима.

Корпус је изабран методом намерног узорковања, тако да одабрани ресторани представљају контрастне случајеве. Ресторан „Ковач“ може се сматрати реномираним рестораном српске кухиње, док се ресторан „Тајм“ већ у самом пуном називу, који је на енглеском језику, идентификује са интернационалним трендовима. Стога, истраживање је методолошки конципирано као квалитативна вишеструка студија случаја у којој се пореди употреба позајмљеница у два различита ресторанска менија.

Фокус рада је дескриптивни приказ синхроног међујезичког контакта у језику ових ресторанских менија. У складу са тим, рад не тежи непобитном доказивању тога да неки језички елемент има статус позајмљенице, већ описивању језичких контаката у корпусу. Уз то, два ресторана су одабрана као илустративни примери разноврсних тенденција ка позајмљивању које се јављају у дискурсу ресторанских менија у Београду, те овај рад не тежи генерализацији закључака на целокупан језик ресторанских менија у Београду, већ описивању, приказивању и анализи дела дате разноврсности.

3. Резултати

Ово поглавље подељено је на сегменте према типовима позајмљеница, а на крају овог поглавља налазе се табеларни и статистички прикази података. Врсте англицизама које наводи Прћић (2019) проширене су за потребе овог рада на врсте позајмљеница из свих језика који се јављају у корпусу. Као речник релевантан за

српски језик користи се *Речник српскохрватскога књижевног језика* (STEVANOVIĆ, MARKOVIĆ i dr. 1967) (у даљем тексту РМС), а као релевантан правопис *Правилник српскога језика* (PEŠIKAN, JERKOVIĆ i dr. 2010) (у даљем тексту ПМС). Одреднице које су позајмљенице у српском језику, а које се могу пронаћи у РМС, у потпуности се могу сматрати ортографски и морфосинтаксички прилагођеним српском језику.

У наведеним одредницама из корпуса подвучен је део који се сматра позајмљеним. Одреднице су наведене латиничним писмом, као и у самим изворима.

Само за оне позајмљенице које се налазе у РМС наведено је из ког језика су позајмљене. Наиме, с обзиром на то да у овом корпусу постоји велики број разноврсних позајмљеница, те да се за неке може претпоставити да су изузетно ретке у српском језику и да имају статус околионализма, у овом раду неће бити покушаја да се установи којим контактним процесима и путевима су доспеле у српски језик. Стога, установити тачан начин продирања ових речи и израза у српски језик превазилази опсег овог истраживања, нарочито имајући у виду све могућности језичких контаката које омогућавају модерне комуникационе технологије.

3.1. Очигледне позајмљенице

У овом одељку су представљене све оне позајмљенице из корпуса које се могу сматрати ортографски и морфосинтаксички у мањој или већој мери прилагођеним српском језику.

У менију ресторана „Ковач“ јавља се укупно 21 очигледна позајмљеница од којих су све адаптиране српском језику на плану ортографије, а само за неке видимо доказ у корпусу да су адаптиране и на плану морфосинтаксе.

- (1) sa ... mileramom
- (2) pileća bečka šnicla
- (3) sa ... i biftekom
- (4) tatar biftek
- (5) biftek na žaru (300g)
- (6) ljuto prženi biftek
- (7) biftek medaljoni
- (8) biftek taljata
- (9) salata sa biftekom, parmezanom ...
- (10) potaž
- (11) od svinjskog filea
- (12) pileći file
- (13) medaljoni od filea
- (14) ćureći file
- (15) teleći kotlet
- (16) jagnjeći kotlet
- (17) teleći kotleti
- (18) jagnjeći kotleti
- (19) sa pireom

Подвучени елементи одредница од (1) до (19) су наведени у РМС као позајмљенице. У примерима (1) и (2) јављају се позајмљенице из немачког језика. При-

мери од (3) до (9) садрже позајмљеницу из енглеског језика. У примеру (8) јавља се и позајмљеница *шаљаџа* која је анализирана даље у раду у групи позајмљеница које нису наведене у РМС. Пример (9) садржи и позајмљеницу из италијанског језика. Примери од (10) до (19) садрже речи позајмљене из француског језика.

- (20) grilovani koziji sir
- (21) sa grilovanim halumi sirom i dresingom od džema
- (22) sa grilovanom piletinom
- (23) sa karamelizovanim crvenim lukom
- (24) sa ... fetom
- (25) miks pečuraka
- (26) miks zelenih salata
- (27) Kovač delikates miks
- (28) srpski miks roštilj
- (29) filet pastrmke
- (30) filet smuđa
- (31) karpačo
- (32) biftek taljata
- (33) stek
- (34) u hosper peći
- (35) tiramisu
- (36) čokoladni kolač “sufle”

Подвучени елементи примера од (20) до (36) не налазе се у РМС, али показују адаптираност систему српског језика, или и на плану ортографије и на плану морфосинтаксе, или само на плану ортографије.

Примери од (20) до (22) садрже позајмљеницу *грилован*, која у потпуности конгруира са именицом коју ближе одређује, чиме се у оквиру корпуса показује не само ортографска, већ и морфосинтаксичка адаптираност ове позајмљенице.

Пример (21) садржи још две позајмљенице – *халуми* и *дресинјом*. Реч *дресинј* налази се у инструменталу јединине, чиме се показује њена адаптираност деклинацији именица српског језика, док је реч *халуми* употребљена као премодификатор, и из контекста није јасно којој врсти речи припада нити да ли је променљива.

Пример (23) садржи реч *карамелизован* која конгруира са именицом коју одређује, што чини ову реч променљивом и прилагођеном морфосинтакси српског језика.

Одредница (24) садржи позајмљеницу *фети* у инструменталу, што показује њену адаптираност падежном систему српског језика.

Примери од (25) до (28) садрже позајмљеницу *микс*. У примерима (25), (26) и (27) *микс* је главна реч синтагме, док је у примеру (28) употребљена као премодификатор.

Примери од (29) до (36) садрже јединице за које нема доказа у самом корпусу о нивоу морфосинтаксичке прилагођености систему српског језика, али који су графемски у складу са српским језиком. Уз реч *суфле* нашли су се наводници који нису у складу са РМС.

Ресторан „Тајм“ у свом менију садржи 50 очигледних позајмљеница.

- (37) pita hleb
- (38) od ... šerbeta
- (39) ramstek
- (40) kroket
- (41) juneći kroketi
- (42) sos
- (43) šampinjoni
- (44) omlet
- (45) brancin

Подвучени делови примера од (37) до (45) се јављају у РМС. У примерима (37) и (38) јављају се две позајмљенице из турског језика. Пример (39) је позајмљеница из енглеског језика. Примери од (40) до (44) садрже позајмљенице из француског језика. Пример (45) представља позајмљеницу из италијанског језика.

У наставку могу се пронаћи примери из менија ресторана „Тајм“ који нису евидентирани у РМС.

- (46) sa tahinijem
- (47) sa ... čilijem
- (48) sa ... pistaćima
- (49) sa ... fetom
- (50) sa parmezanom
- (51) sa bulgurom
- (52) od lasanje
- (53) od pekorina
- (54) u tempuri
- (55) karamelizovani luk
- (56) grilovani ... hleb

Подвучени делови примера од (46) до (56) су позајмљенице које показују адаптираност и на нивоу ортографије и на нивоу морфосинтаксе. Одреднице од (46) до (54) јављају се у косим падежима, а одреднице (55) и (56) конгруирају са именицом коју описују у роду, броју и падежу.

- (57) prolećna salsa
- (58) hrskavi panko juneći kroketi
- (59) espuma
- (60) labneh
- (61) ajzberg
- (62) halapenjo
- (63) čips
- (64) brioš
- (65) lardo
- (66) čatni
- (67) umami

- (68) ramen
- (69) pak čoi
- (70) udon
- (71) ćimićuri
- (72) togaraši
- (73) falafel
- (74) provolone
- (75) gauda
- (76) čedar
- (77) pekorino
- (78) grejvi
- (79) buzara
- (80) burger
- (81) miso & susam gambori
- (82) tart
- (83) ganaš
- (84) tonka

Подвучени делови примера од (57) до (84) представљају позајмљенице које су написане у корпусу користећи графеме српског језика, али у корпусу нема доказа о њиховој морфосинтаксичкој адаптираности. Пример (81) садржи и ортографски симбол који не постоји у српском језику, већ је позајмљен. Многе од ових позајмљеница вероватно су мање познате просечном говорнику српског језика и коментаришу се детаљније даље у раду.

- (85) limun majo
- (86) tartuf majo
- (87) bao
- (88) pareni baosi
- (89) burger klasik

Подвучени делови примера (85) и (86) су примери употребе позајмљенице *мајо*, која не постоји у српском језику, али у РМС се јавља *мајонез* као позајмљеница из француског језика.

Реч *бао* која се јавља у примерима (87) и (88) интересантна је јер у корпусу постоји доказ о коришћењу облика множине ове именице, који комбинује морфеме српског и енглеског језика за грађење облика множине, што ову реч чини променљивом према категорији броја, али не и прилагођеном систему српског језика.

Пример (89) интересантан је јер садржи одредницу *класик*, која, осим коришћења графема српског језика, није прилагођена ни на једном другом нивоу.

3.2. Сирове позајмљенице

У овом одељку су представљене позајмљенице које су преузете из страног језика тако да имају ортографију неприлагођену српском језику.

Мени ресторана „Ковач“ има 7 оваквих примера, који су подвучени.

- (90) fruškogorski truffer
- (91) tuna steak
- (92) odležali t-bone
- (93) odležali ribe eye
- (94) junći tomahawk
- (95) sa ... cherry paradajzom

Треба напоменути и то да су називи брендова задржали свој изворни ортографски облик:

- (96) sladoled kugla Bacio.

Примери од (90) до (96) садрже елементе који су задржали свој изворни ортографски облик, који није у складу са ортографијом српског језика. Пример (90) садржи назив за врсту сира са удвострученим сугласником некарактеристичним за српски језик. Примери од (93) до (95) садрже графеме које нису део српског правописа, а примери (91), (92) и (96) представљају дословно преузету ортографију речи из страног језика.

У менију ресторана „Тајм“ појављује се 38 сирових позајмљеница, које су подвучене у листи:

- (97) “gyoza” knedle
- (98) “gyoze” od cepkane prasetine
- (99) “sour-dough” hleb
- (100) sa “Asiago” sirom
- (101) hrskava “lasagna”
- (102) krompiriћи - “curry”
- (103) “Momofuku tribute” rebra
- (104) “spicy” rebra
- (105) “coleslaw” salata “Korean style”
- (106) “sticky” pirinač

Примери од (97) до (106) представљају вишечлане јединице које комбинују домаће речи са сировим позајмљеницама.

- (107) “chilly cheese”
- (108) “dashi”
- (109) wrap
- (110) “Caesar chicken pita”
- (111) “Indian chicken patiala”
- (112) “Steak&Fries&Egg”
- (113) San Sebastian “cheesecake”

Примери од (107) до (113) представљају одреднице које су сирове позајмљенице.

- (114) ramen “pork belly”
- (115) ramen “seafood”

- (116) “smash” burger klasik double, triple
- (117) “lemon-chilly” burger
- (118) “the true blue” burger
- (119) burger “by chefs”
- (120) takosi “lubina crujiente”
- (121) takosi “al pastore”
- (122) “taco” tortilja
- (123) “amarillo” pasta
- (124) na “tom kha” sosu
- (125) tartar “allez retour”
- (126) Cezar sos “our way”
- (127) “green goddess” sos
- (128) “Philly cheesesteak” sendvič
- (129) “CLUB” sendvič

Примери од (114) до (129) су примери вишечланих јединица који показују да се у овом менију могу наћи комбинације сирових и очигледних позајмљеница.

- (130) udon “tonkatsu” gambori
- (131) udon “curry” pileтина
- (132) korejski “kimchi” sos
- (133) ljuti tofu “Korean style”

Примери од (130) до (133) су примери вишечланих јединица који показују да се у овом менију могу наћи комбинације домаћих речи, сирових и очигледних позајмљеница.

Већина сирових позајмљеница на овом менију налази се под знацима навода који нису у складу са ПМС. Многе од ових позајмљеница вероватно су такође мање познате просечном говорнику српског језика и коментаришу се детаљније даље у раду.

Са морфосинтаксичке тачке гледишта интересантан је пример (98) у коме реч *gyoze* испољава прилагођеност облику множине именице у српском језику, али задржава латиничну графему у која не постоји у српском језику.

3.3. Скривене позајмљенице

У овом одељку представљене су оне позајмљене конструкције које се могу сматрати калкираним, то јест, конструкцијама које прате синтаксичке структуре које нису карактеристичне за српски језик, већ су позајмљене из страног језика.

У овом корпусу јавља се калкирање на нивоу структуре именичке синтагме. Структура именичке синтагме у енглеском језику подразумева да препозициони атрибут може бити именица (VUJIĆ 2012: 11–12), док је ситуација у српском језику другачија и именице су ретко неконгруентни препозициони атрибути осим када означавају сродство и понеке титуле (PIPER, KLAJN 2013: 308).

У менију ресторана „Ковач“ јавља се 10 конструкција калкираних на овај начин, које су подвучене у следећој листи:

- (134) Cesar salata
 (135) obrok salata
 (136) paradajz čorba
 (137) miks roštilj
 (138) Kovač delikates miks
 (139) biftek taljata
 (140) Kovač bašta
 (141) krem kolač
 (142) punjena vanil kremom i ... karamel kremom

У менију ресторана „Тајм“ јавља се 16 оваквих конструкција:

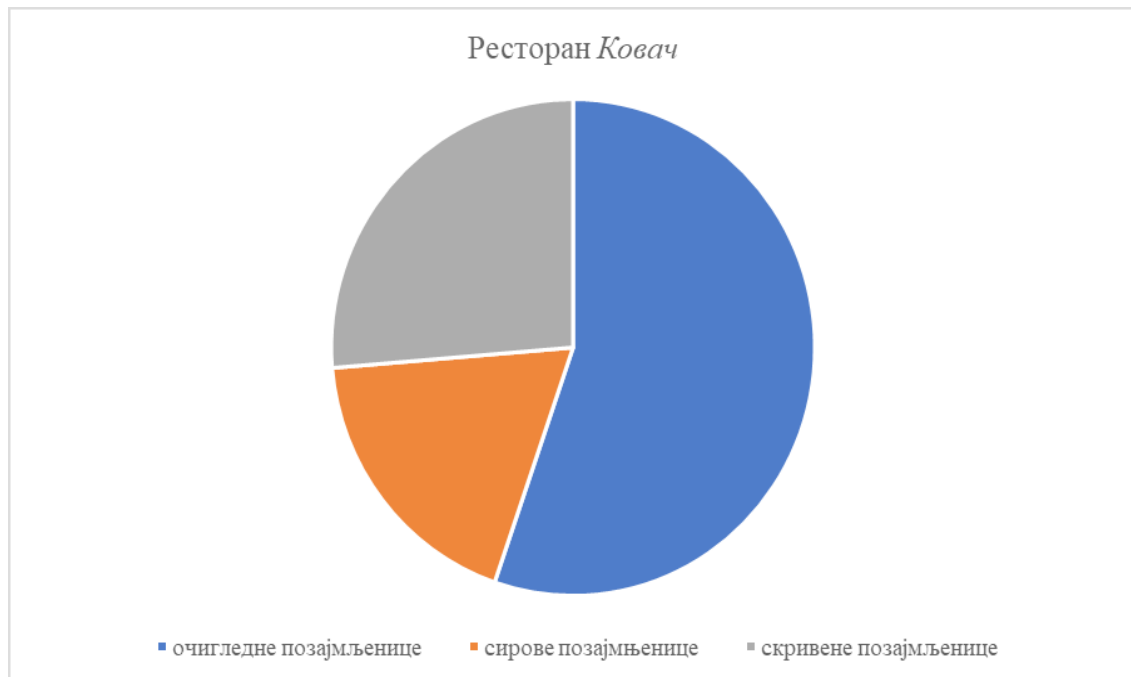
- (143) mango sos
 (144) tahini sos
 (145) burger sos
 (146) senf i med sos
 (147) limeta i jogurt sos
 (148) limun majo
 (149) tartuf majo
 (150) beli luk majo
 (151) žalfija majo
 (152) mango salsa
 (153) falafel sočivo
 (154) krastavac i susam salata
 (155) pita hleb
 (156) pistać mus
 (157) mak tart
 (158) kokos krem

Табела 1. Бројеви сваког типа позајмљеница у ресторанима „Ковач“ и „Тајм“

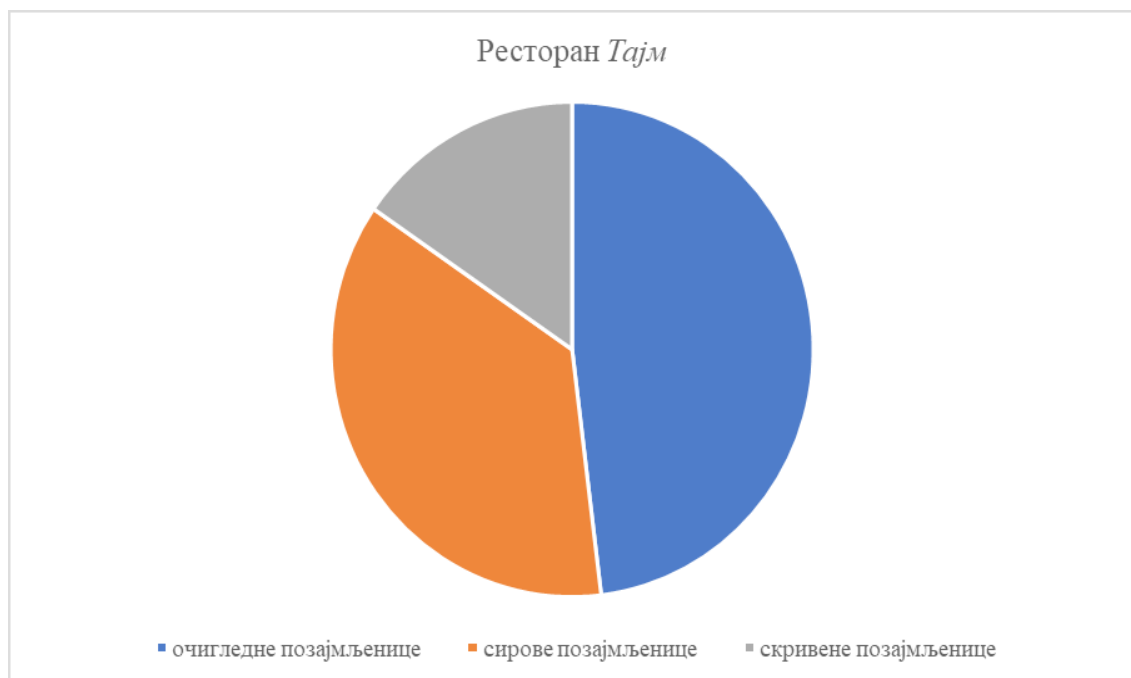
	Ресторан „Ковач“	Ресторан „Тајм“
број очигледних позајмљеница	21	50
број сирових позајмљеница	7	38
број скривених позајмљеница	10	16

Табела 1 приказује број сваког типа позајмљеница пронађених у корпусу.

Постоји велика разлика у броју очигледних позајмљеница у менијима ова два ресторана – мени ресторана „Ковач“ има 21 очигледну позајмљеницу, а мени ресторана „Тајм“ више него двоструко више – 50 позајмљеница овог типа. Сирових позајмљеница у менију ресторана „Ковач“ има 7, што је више него пет пута мање од броја ових позајмљеница у ресторану „Тајм“, где их има 38. Број појавних облика калкираних именичких синтагми нешто је сличнији у ова два ресторана, па у менију ресторана „Ковач“ има 10 калкираних именичких синтагми, а у менију ресторана „Тајм“ 16, што је 60 одсто више.

Дијаграм 1. Дисџрибуција њозајмљеница у ресџорану „Ковач“

Дијаграм 2. Дисџрибуција њозајмљеница у ресџорану „Тајм“

Дијаграм 1 приказује процентуални удео сваког типа позајмљеница у менију ресторана „Ковач“, а Дијаграм 2 приказује процентуални удео сваког типа позајмљеница у менију ресторана „Тајм“.

У менију ресторана „Ковач“ нешто више од половине, то јест, 55 одсто позајмљеница су очигледне позајмљенице, док скривене позајмљенице представљају

четвртину укупног броја позајмљеница, то јест, 26 одсто. Најмање има сирових позајмљеница, које представљају скоро петину укупног броја позајмљеница, тачније, 18 одсто.

У менију ресторана „Тајм“ нешто мање од половине укупног броја позајмљеница, тачније, 48 одсто представљају очигледне позајмљенице, док 37 одсто чине сирове позајмљенице. Најмање је скривених позајмљеница, које чине 15 одсто укупног броја позајмљеница.

У менијима оба ресторана највише је очигледних позајмљеница, док су у менију ресторана „Ковач“ најмање заступљене сирове, а у менију ресторана „Тајм“ скривене позајмљенице.

4. Дискусија

Позајмљенице се јављају у већем броју ширих семантичких група: јављају се позајмљенице за називе састојака или намирница, начин припреме, начин сервирања или назив самог јела, што може указивати на прожетост кулинарског дискурса свеобухватним утицајима из страних језика.

Позајмљенице у овом корпусу значајно се разликују између себе по томе колико су познате просечном говорнику српског језика. На пример, док је *феџа* вероватно позната већини говорника српског језика, с обзиром на то да се сматра саставним делом многих јела, те да постоје домаћи произвођачи сличних сирева, позајмљенице попут *џак чои* или *џојараши* вероватно нису познате већини говорника српског језика. Овакво стање може указивати на интензивираност позајмљивања из различитих језика света, и на ширење до сада непознатих кулинарских утицаја у српској култури.

Међутим, може се претпоставити да ове позајмљенице, барем за сада, у српском језику представљају примере околионализма са свега неколико појавних облика. С обзиром на брзину преношења информација и доступност знања о различитим културама путем интернета, то јест, услед глобализације, могуће је да се говорници српског језика сусрећу са овим речима и изразима више него икада пре. Посебно су у овом контексту интересантни примери од (57) до (84) из корпуса, као и многе наведене сирове позајмљенице.

Из квантитативне и статистичке обраде података јасно је да мени ресторана „Тајм“ предњачи у броју позајмљеница сваког типа.

Мени ресторана „Тајм“ садржи, осим назива и описа јела, и рекламне слогане на енглеском језику, а неки од њих гласе: „Making the food great again“, „Delicious bites“, „A taste of happiness“. Уз то, пун назив ресторана је на енглеском језику. Из ове чињенице може се претпоставити да ресторан „Тајм“ жели да се идентификује са интернационалном кухињом кроз употребу страних језика.

С друге стране, веб сајт ресторана „Ковач“ тврди да овај ресторан представља „spoј tradicionalnog i savremenog“, и да је у питању „savremeni etno restoran“. Из ових рекламних слогана може се претпоставити да „Ковач“ тежи истовременој идентификацији са традиционалном домаћом кухињом и модерним трендовима глобалне културне размене. У том контексту се може тумачити и број позајмљеница на менију овог ресторана. Чињеница да позајмљенице сваког типа постоје на менију овог ресторана може означити идентификацију са интернационалном

кухињом, док чињеница да је број позајмљеница много мањи него на менију ресторана „Тајм“ може означити да овај ресторан не тежи потпуној идентификацији са страним елементима.

Као и сваки елемент (виртуелног) језичког крајолика, ови менији врше како информативну, тако и симболичку функцију. Поред тога што језик менија читаоцу шаље информације о понуди јела у датом ресторану, шаље и информације о томе ко је циљна клијентела кроз могућност (не)остваривања социолингвистичке идентификације. Наиме, потенцијални клијент ресторана „Тајм“ мора бити спреман на тумачење низа позајмљеница из страних језика уколико жели да разуме понуду на менију. Стога се може претпоставити да у овај ресторан долазе клијенти које привлачи таква кухиња и који се кроз језик идентификују са глобалним трендовима.

С друге стране, клијент који не разуме одреднице на страном језику или такве одреднице сматра одбојним, вероватно се неће идентификовати ни као клијент овог ресторана. На тај начин језик ресторанског менија служи као средство комуникације о социолингвистичким односима у језичкој заједници и укључује или искључује појединце и групе.

Интересантно је упоредити ове резултате са студијама ресторанских менија на острву Бали и у Јапану. Наиме, док је студија језичког крајолика на острву Бали дошла до закључка да је употреба локалних језика у менијима намењена томе да заинтересује клијенте да нешто наруче (SETIARI, UTAMI 2024), може се дати претпоставка да ресторан „Тајм“ покушава да заинтересује клијенте супротном стратегијом – позајмљивањем из страних језика у српски. У оба случаја, међутим, можемо тврдити да се истовремена употреба различитих језика у оквиру истог менија сматра добром рекламном стратегијом. Оно што се разликује јесте циљна публика. Док ресторани на острву Бали покушавају да привуку туристе, ресторан „Тајм“ се рекламира домаћим клијентима.

Уз то, као и у јапанској студији (KASAMURA, LIU i dr. 2024) употреба позајмљеница у српским ресторанским менијима може се повезати са жељом ресторана да остави утисак престижа и аутентичности стране кухиње која је у понуди. Оваква поређења указују на сличности у језичким трендовима широм света услед глобализације.

Питање културног значаја који има кулинарски језик такође је релевантно. Исто као што је при превођењу ресторанских менија са српског језика на енглески у контексту туризма важно пажљиво и промишљено бирати преводилачке стратегије како би називи јела задржали вредне културне елементе и у преводу, али истовремено били разумљиви страном кориснику превода (STOJKANOVIĆ, JEŠIĆ 2025), тако и при позајмљивању назива јела из страних језика можемо поставити питање баланса између задржавања информација о култури с једне стране, и разумљивости понуде клијенту ресторана са друге стране. Уколико клијент не разуме шта ресторан нуди услед прекомерног коришћења позајмљеница без адекватних објашњења, то може смањити мотивацију за наручивање у том ресторану. С друге стране, потреба за задржавањем аутентичних културних информација је важан елемент кулинарског језика, па ресторан који тежи томе да буде перципиран као

ресторан који уважава културе чија јела служи треба то да покаже и у језику менија.

У контексту присуства разноврсних позајмљеница у корпусу, можемо претпоставити да су посетиоци ових београдских ресторана макар донекле флуентни у интеркултурној комуникацији у контексту гастрономског дискурса. То може указивати на снажан утицај глобализације на српску културу и језик, путем које долази до уплива како страних речи и израза, тако и страних кулинарских елемената из целог света. Посећивањем ових ресторана, дакле, клијенти се могу упознати са појединим елементима различитих култура и научити речи за њих, тиме продубљујући своје способности интеркултурне комуникације.

Са друге стране, присуство већег броја позајмљеница у виртуелном језичком крајолику може указивати на отвореност српског језика ка позајмљивању, што може бити условљено делимично и тиме да језичким политикама није у потпуности уређен обим и начин позајмљивања у српском језику. Ово се нарочито опажа код сирових позајмљеница, које нимало не прате систем српског језика, као и при позајмљивању ортографских знакова. Детаљније осмишљавање употребе позајмљеница у јавној сфери и упознавање јавности са препорукама у том смислу олакшало би интеркултурну комуникацију. Стога ово истраживање има импликације и када је реч о стању језичког планирања у београдској јавној сфери.

5. Закључак

Менији ресторана „Ковач“ и „Тајм“ садрже очигледне, сирове и скривене позајмљенице. Мени ресторана „Тајм“ садржи више него двоструко више очигледних позајмљеница, пет пута више сирових позајмљеница и за 60 одсто више калкираних именичких синтагми од менија ресторана „Ковач“, што ресторану „Тајм“ омогућава снажну идентификацију са глобалном гастрономијом и привлачење клијентеле заинтересоване за такву кухињу.

Језик ових ресторана је у складу и са глобалном тенденцијом коришћења различитих језика у оквиру истог менија за сврхе привлачења клијената. Резултати овог истраживања указују и на отвореност српског језика ка позајмљивању речи из страних језика, и ка различитим културним утицајима.

Резултати овог истраживања применљиви су у контексту побољшања комуникације ресторана са циљном публиком и брэндирања, као и у контексту проширивања компетенција интеркултурне комуникације код појединаца.

Будућа истраживања могла би узети у обзир шири корпус београдских ресторанских менија како би се на већем корпусу могла спровести детаљна квантитативна и статистичка анализа. Уз то, будућа истраживања би се могла позабавити и испитивањем порекла позајмљеница у језику ресторанских менија у Београду и откривању пута којим су доспеле у српски језик, као и учесталости употребе различитих позајмљеница у српском језику и степеном њиховог одомаћивања и активне употребе.

Цитирана литература

IVKOVIC, LODERINGTON 2009: IVKOVIC, Dejan i Heather LOTHERINGTON. „Multilingualism in cyberspace: conceptualising the virtual linguistic landscape“. *International Journal of Multilingualism*, 6: 1 (2009): str. 17–36. <https://doi.org/10.1080/14790710802582436>

- IVKOVIĆ 2015a: IVKOVIĆ, Dejan. „Jezički krajolik Srbije (prvi deo): percepcija prisustva ćirilice i latinice u javnoj sferi“. *Antropologija*, 15, sv. 2 (2015): str. 87–110. [orig.] ИВКОВИЋ, Дејан. „Језички крајолик Србије (први део): перцепција присуства ћирилице и латинице у јавној сфери“. *Antropologija*, 15, св. 2 (2015): стр. 87–110.
- IVKOVIĆ 2015b: IVKOVIĆ, Dejan. „Jezički krajolik Srbije (drugi deo): žanrovska digrafija i semiotizacija pisama“. *Antropologija*, 15, sv. 3 (2015): str. 69–99. [orig.] ИВКОВИЋ, Дејан. „Језички крајолик Србије (други део): жанровска диграфија и семиотизација писама“. *Antropologija*, 15, св. 3 (2015): стр. 69–99.
- KASAMURA, LIU i dr. 2024: KASAMURA, Ibuki i Jiaxin LIU, Tomoya NISHIMURA, Marc JONES. „The linguistic landscape of restaurant menus.“ *Journal of Regional Development Studies*, 27 (2024): str. 189–199. [orig.] KASAMURA, Ibuki i Jiaxin LIU, Tomoya NISHIMURA, Marc JONES. „The linguistic landscape of restaurant menus.“, 27 (2024): str. 189–199.
- LANDRI, BURIS 1997: LANDRY, Rodrigue i Richard Y. BOURHIS. „Linguistic Landscape and Ethnolinguistic Vitality: An Empirical Study“. *Journal of Language and Social Psychology*, 16: 23 (1997): str. 23–49. <https://doi.org/10.1177/0261927X970161002>
- MEKOL, LIN 2008: MCCALL, Michael i Ann LYNN. „The Effects of Restaurant Menu Item Descriptions on Perceptions of Quality, Price, and Purchase Intention“. *Journal of Foodservice Business Research*, 11:4 (2008): str. 439–445. <https://doi.org/10.1080/15378020802519850>
- PEŠIKAN, JERKOVIĆ i dr. 2010: PEŠIKAN, Mitar i Jovan JERKOVIĆ, Mato PIŽURICA. *Pravopis srpskoga jezika*. Novi Sad: Matica srpska, 2010. [orig.] ПЕШИКАН, Митар и Јован ЈЕРКОВИЋ, Мато ПИЖУРИЦА. *Правопис српскога језика*. Нови Сад: Матица српска, 2010.
- PIPER, KLAJN 2013: PIPER, Predrag i Ivan KLAJN. *Normativna gramatika srpskog jezika*. Novi Sad: Matica srpska, 2013. [orig.] ПИПЕР, Предраг и Иван КЛАЈН. *Нормативна граматика српског језика*. Нови Сад: Матица српска, 2013.
- PRĆIĆ 2019: PRĆIĆ, Tvrtko. *Engleski u srpskom*. <<https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2019/978-86-6065-512-9>> 26. 02. 2026.
- PRĆIĆ 2014: PRĆIĆ, Tvrtko. „Objedinjena kontaktno-kontrastivna lingvistika: principi i primene.“ *Jezici i kulture u vremenu i prostoru*, IV (2) (2014): 31–45.
- SETIARI, UTAMI 2024: SETIARI, Ni Kadek Ayu Wulan i Ni Made Verayanti UTAMI. „Flavorful Words: The Analysis of Linguistic Landscape on Restaurant Menus in Pererenan and Canggu“. *Lingua Cultura*, 18 (2) (2024): 155–163. <https://doi.org/10.21512/lc.v18i2.12193>
- STEVANOVIĆ, MARKOVIĆ i dr. 1967: STEVANOVIĆ, Mihailo i Svetozar MARKOVIĆ, Svetozar MATIĆ, Mitar PEŠIKAN, Ljudevit JONKE, Mate HRASTE, Stjepan MUSULIN, Pavle ROGIĆ, Slavko PAVEŠIĆ, Božidar FINKA (ur.). *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika*. Novi Sad – Zagreb: Matica srpska – Matica hrvatska, 1967. [orig.] СТЕВАНОВИЋ, Михаило и Светозар МАРКОВИЋ, Светозар МАТИЋ, Митар ПЕШИКАН, Људевит ЈОНКЕ, Мате ХРАСТЕ, Стјепан МУСУЛИН, Павле РОГИЋ, Славко ПАВЕШИЋ, Божидар ФИНКА (ур.). *Речник српскохрватскога књижевног језика*. Нови Сад – Загреб: Матица српска – Матица хрватска, 1967.
- STOJKANOVIĆ, JEŠIĆ 2025: STOJKANOVIĆ, Denis i Ivana JEŠIĆ. „CHALLENGES OF TRANSLATING MENUS FROM SERBIAN INTO ENGLISH“. *Annual Conference on Challenges of Contemporary Higher Education*, (03–07.2.2025): str. 1358–1361.
- VUJIĆ 2012: VUJIĆ, Jelena. *Describing English Through Theory and Practice (part two)*. Beograd: Philologia: Filološki fakultet, 2012.

Извори

„Meni“. *Restoran Kovač – Beograd*, <https://restorankovac.com/meni/>. Poslednji pristup veb sajtu 26. 02. 2026.

„Meni“. *Thyme Street Food & Breakfast*, <https://thyme.rs/street-food-banovo-brdo/meni/>. Poslednji pristup veb sajtu 26. 02. 2026.

Milena D. Petrović

THE LANGUAGE OF RESTAURANT MENUS – INTERLINGUISTIC CONTACTS

Summary

This paper examines the language of two restaurant menus in the context of interlinguistic contact. Written within the framework of contact linguistics and linguistic and virtual linguistic landscape, the paper aims to answer the following questions: what types of borrowings are there in the language of these restaurant menus in Belgrade, Serbia, and in what ways are those borrowings used for marketing purposes and as a means of identifying with a sociolinguistic group. The focus of this paper is a descriptive overview of synchronous interlinguistic contact in the language of restaurant menus. The corpus comprises electronic versions of menus of two restaurants in Belgrade and the elements in them related to food items. Research methodology used is quantitative-qualitative corpus textual analysis through categorization of borrowings according to the level of orthographic and morphosyntactic adaptation to the Serbian language. Additionally, qualitative analysis of linguistic landscape and its symbolic function within the restaurant menus is conducted. The paper is conceptualized as a multiple case study based on a purposive sample. Results show that menus of both restaurants contain borrowings. The two menus differ drastically when it comes to the number of borrowings in them. Such a distribution of borrowings indicates differences in marketing strategies and target clients of these two restaurants, but it also has implications with regards to deeper sociolinguistic relationships within the Serbian linguistic community brought about by globalization.

Keywords: contact linguistics, borrowings, virtual linguistic landscape, identification